

J. K.

Wspomnienie o prof. Stanisławie Janie Zwierzchowskim

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 11/4, 404

1966

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W nrze 1/1966 „Poradnika Językowego” prof. Doroszewski znów wspomniął Rzewnickiego, przy okazji omawiania wyrazu „telewizja”. Przypomniał mianowicie pewne szczegóły z historii terminologii radiowej: „W roku, o ile pamiętam, 1924 inżynier-elektryk, a jednocześnie miłośnik języka, Jan Rzewnicki, na pewnym zebraniu wygłosił przemówienie, w którym informował, że wkrótce pewna dziedzina techniki stanie się znana na całym świecie, także w Polsce, i że należy przystąpić do opracowania zawnazu odpowiedniej terminologii; miał na myśli dziedzinę radia. Niektórzy z obecnych słuchali wówczas tych informacji jak bajki o żelaznym wilku. W dyskusji zastanawiano się między innymi nad nazwą nadawczego aparatu radiowego. Zaproponowałem termin *telefor*, który by się tłumaczył jako oznaczający «aparat dalekonośny». Poparł mnie językoznawca, Jan Baudouin de Courtenay, ale odezwały się i głosy sprzeciwu [...]. Jakie były dzieje kształtowania się terminologii radiowej, tego nie wiem. W każdym razie warto przypomnieć, że pierwszym, kto tę sprawę poruszył i inicjował prace w tej dziedzinie był technik i jednocześnie miłośnik języka inż. Jan Rzewnicki” (s. 41).

Przy okazji warto zwrócić uwagę, że w związku z przypadającym w 1969 r. jubileuszem 50-lecia Stowarzyszenia Elektryków Polskich Komisja Historyczna SEP (której przewodniczy prof. K. Kolbiński) zamierza wydać księgę obrazującą historię polskiej elektryki, ze szczególnym uwzględnieniem działalności członków Stowarzyszenia.

Z. Br.

WSPOMNIENIE O PROF. STANISŁAWIE JANIE ZWIERZCHOWSKIM

W numerze 1/1964 francuskiego czasopisma z zakresu gospodarki wodnej „La Houille Blanche” znajdujemy wspomnienie o prof. Stanisławie Janie Zwierzchowskim (1880—1940), zasłużonym polskim hydrauliku, naukowcu i wychowawcy.

Prof. Zwierzchowski uzyskał w 1913 r. tytuł profesora zwyczajnego hydromechaniki uniwersytetu w Ann Arbor (stan Michigan). Zajmował się w szczególności turbinami i pompami wodnymi, stając się wybitnym specjalistą w tej dziedzinie. Prace jego skierowane były zwłaszcza na konstrukcję turbin wodnych o dużej mocy i szybkoobrotowości dla urządzeń o niskim spadzie, utorowały one drogę innym konstruktorom do wprowadzenia dziś nam dobrze znanych turbin osiowych o dużej szybkoobrotowości i turbin Kaplana o nastawnych łopatkach. W 1922 r. Zwierzchowski objął katedrę silników wodnych i pomp na Politechnice Warszawskiej¹⁸. Ogłosił drukiem szereg prac naukowych oraz podręcznik z zakresu turbin wodnych.

Biografia prof. Zwierzchowskiego ilustrowana jest dużą jego fotografią. Szkoda tylko, że w omawianym biogramie czasopismo francuskie użyło jedynie skróconego nazwiska „Zowski” (które prof. Zwierzchowski używał w Stanach Zjednoczonych) i nie podał w ogóle jego pełnego polskiego brzmienia.

Ciekawą wypowiedź o prof. Zwierzchowskim zamieścił w nrze 4/1966 tygodnika „Stolica” jego uczeń mgr inż. Kazimierz Kocot (absolwent Politechniki Warszawskiej z 1930 r.). Oprócz podkreślenia wybitnych zasług profesora w dziedzinie turbin wodnych przypomniał autor jego sylwetkę społeczną, stwierdzając, że opłaty za egzaminy z pomp i turbin wodnych prof. Zwierzchowski przekazywał Bratniej Pomocy Studentów Politechniki Warszawskiej.

J. K.

¹⁸ Por. również w nrze 1—2/1966 „Kwartalnika”, s. 181 informację o odsłonięciu w 50-lecie Politechniki Warszawskiej tablicy pamiątkowej poświęconej pamięci Zwierzchowskiego.